

Redactiunea

se afla in

Strat'a tragatorului

(Lóvész-utczá), Nr. 5.

scrierile nefrancate nu se primescu decât numai de la corespondenții regulari ai „Federatiunii.” *Scrisori anonime* nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espressa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siesse lune 5 „ „ „
Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Roman'a:

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ „ „
Pre 3 — 8 „ „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taxa timbrala pentru fiasco-caro publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia. Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a 6/19 Martiu, 1874.

Cris'a ministeriale. D'in traganatur'a negociatiunilor de coalitiune se potea vedé, ca realizarea planului intemari greutati. Conditiiunile lui Tisza nu poteau se nu displaca lu lui Szlavy, catu si partitei deakiane care se infiora de casatori'a cea meata, era fractiunea Lonyaiana, a care agilitate este recunoscuta, au pusu in miscare spre a discredetá, in susu in josu, coalitiunea. — Lonyai insu-nevrendu seu nepotendu comunicá persona parerile si temerile salle, lui drassy, i le impartesí cuprinse intr'o esore ce i-au adressatu si prin care onjura a nu lassá ca bas'a pactului 1867. se patia stirbare prin admittéa conditiunei lui Tisza. Reamintesce Andrassy díllele celle frumose alle emviratului (Deak, Lonyai, Andrassy) si ostenelel puse pentru realizáa pactului dualisticu, apoi accentuá, d'insulu, ca un'a d'in frunzielle tralului, are dreptulu de a-si redicá voia in mominte critice, cum sunt celle tuale. — Lonyai sciea bine cui se se ressedie, sciea ca totul depinde nu de la Andrassy, ca Szlavy este nu satelitul acestui-a si ca atare nu se incumeta a face pre socotela sa, de capulu seu vre una transactiune Tisza. Urmarele adevarira acest'a in faptulu, ca in absentia lui Andrassy se fece nemica. Andrassy sosí mai díu decât se anunciasse, de aci stagera si traganatur'a, era indata ce sosí negociatiunile cu Tisza luara forma espressa, mai precisa. Asta-di nu se secretu ca incercarile de coalitiune remasera fara de effectu, ceea ce i urmedia, adeca negociatiunile, — se voru face, — cu fractiunea lui Szlavy, nu mai este coalitiune, pentru acestu-a au primitu, precum se scia, de deakistiloru, cu atatu mai pucinu se poté numi coalitiune adesiunea lui

Sennyei, care de la inceputu stete pre bas'a pactului dualisticu. Urmase-voru mai de parte negociatiunile cu Sennyei pentru a-lu castigá; seu ca noulu ministeriu se va reconstitu d'in vechiele eleminte deakiane, nu scimu, totu ce potemu spune este a mai repeti, ca Sennyei cu anevoi va intrá in cabinetulu lui Szlavy. „P. L.” crede ca la direct'a provocare a domnitoriului Sennyei nu va poté refusá, noi inse credemu, ca domnitoriulu, in locu d'a-lu silí moral-minte a intrá intr'unu cabinetu ce trage de morte spre a-lu face se mero impreuna si unicululu omu de statu de la care se accepta inca ameliorarea situatiunii, va preferi a-lu insarciná pre d'insulu cu compunerea noulu ministeriu, indata ce va vedé, cumca cu peteciturele nu mai merge. Salvarea tierrei de ruina este mai pre susu decâtu velleitatele dlui Andrassy, chiaru candu cu venirea lui Sennyei, ar trebui se accepte alternativa d'a se cobori d'in culmea petestatií, presupunendu ca nu s'ar poté intielege cu Sennyei, seu ca presentia unuia ar eschide pre callalatu.

Cea mai grea parte a negociatiuniloru au constituitu incercarile de coalitiunile cu Col. Tisza, — dupa neisbutirea acestoru-a, deslegarea finala are se urmedia acum cu repediune: au remane Szlavy cu omení sei, au va cede loculu altui-a mai abile, mai energiosu si mai norocosu pote, intru a-si creá majoritatea necessaria si unu cabinetu omogenu, spre a poté guverná cu succesu si spre a conjura imminintea ruina. — Mai la valle damu impartesfrile ce Col. Tisza, fece partitei salle: despre negociatiunile urmate intre d'insulu si Szlavy, curmate apoi cu sosirea lui Andrassy.

Dupa ruptur'a negociatiuniloru cu Col. Tisza, Col. Gbiczý notifica lu Szlavy prin scrisorea ce i-au adressatu asta-di, ca declina onorea d'a intrá in ministeriu.

Faim'a curre ca Szlavy dupa ce nu

isbutí neci cu Sennyei, ceru asta-di definitivu domnitoriului demissiunea sa, — apoi ca vechii conservatori ar sta se venia la potere: Mailatu, ca min. pres. — Sennyei, la financie. Se vorbesce si de Bartalu, la interne; dar se fimu cu resserva, ca-ci pote se nu li fi sositu inca timpulu.

Conferinti'a clubului centrului stangel.

Eri (17. l.) la 4 ore dupa amedia-di, adunati fiindu 65 membri ai partitei, Col. Tisza fece reportulu a supr'a consultariloru avute cu Szlavy. Mai nainte de tote disse Tisza, se precisámu punctele cu pr. virela *afacerile comune*, ca-ci numai dupa invoierea a supr'a acestej cestiuni prealabile, poteamu intrá in discussiune a supr'a celorlu alte probleme ce ar fi constituita programm'a ministeriului de coalitiune, cum sunt: banca ung. regularoa referentieloru intre statu si beserica, reformarea legii elector, si crearea legii de incompatibilitate. — Col. Tisza au formulatu declaratiunea ce ar fi prezentatu-o in camera la intemulare candu d'insulu ar fi devenitu membru allu ministeriului de coalitiune. Szlavy voiá se modifice acesta declaratiune, deci substerne clubului atatu declaratiunea sa, catu si modificatiunea incercata de Szlavy. — Medu'a declaratiunii lui Col. Tisza este:

„Pactulu d'in 1867 — care de altmintrea l'a doritu tierr'a intrega (??) — s'ar fi potutu inchiaia cu mai bune conditiiuni, credu si acum, ca in loculu stipulatiuniloru de atunci s'ar poté face altele mai folositorie pentru tronu, Ungari'a si tierrele reprezentate in senatulu imp. de Vienn'a; sciu inse, ca spre modificarea loru se cere invoierea a trei factori, si a nume: a corporiloru legiutorie de ambe partile si aprobarea monarcului. — Sciu ca detorinta'a guvernului este a essecutá legile si ca fara invoierea monarcului neci unu membru allu guvernului nu are dreptulu d'a staru pentru schimbarea loru. Dar si-

tuatiunea tierrei este atatu de seriosa, incatu vindecarea reului dá actualminte destullu lucru legislatiunii, fara a se poté appucá de revisiunea pactului, intrandu eu in ministeriu asiú sei se mi plinescu detorinta'a cu credintia si resolutiune, cunoscu inse detorinta'a mea si facia cu cestiunea affaceriloru comune si crediendu a fi sositu timpulu, n'asiú intardiá a me enuncia facia cu collegii mei si eventualminte facia cu monarculu asupr'a modulu de schimbare, — era in casulu candu parerile melle nu s'ar primí, vreu se mi assecuru libertatea actiunii prin essirea d'in guvernulu.”

Ministrulu presiedinte Szlavy fece, la declaratiunea lui C. Tisza, urmatoriele observatiuni:

1. Se se lasse a fara partea declaratiunii unde C. Tisza díce: ca si acum este convinsu cumca va fi cu potintia a da mai buna deslegare affaceriloru comune.

2. Ultimulu alineatu d'in declaratiunea lui C. Tisza asemene se se lasse a fara si in loculu lui se se substitue espressu: ca pre catu timplu d'insulu va fi ministru, schimbarea stipulatiuniloru relative la affacerile comune, nu le va sulevá, neci in consiliulu minist. neci inaintea monarcului, ci *dupa ajungerea scopului*, pentru care s'au facutu coalitiunea, va crede ce ar fi sositu timplu favorabile se se incerce schimbarea stipulatiuniloru relativu la affacerile com. atunci d'insulu va essí d'in ministeriu spre a-si recastigá estu-modu libertatea actiunii individuale.

Szlavy adause, ca primindu Tisza observatiunea a dou'a nu va insiste pentru prim'a, — firesce, ca-ci castrata astfelu declaratiunea lui Tisza, nu mai potea avé nici unu intiellesu cu tote ca bietulu omu si-dedesse, precum se vede, tota ostendela, d'a o formulá catu se pote de vaga, dandu-tote atributele oracoloru pythice si dodonice, d'allu de „Aio te Aeacidas Romanos vincere posse.”

Presiedintele clubului G. Várady, —

FOISIOR'A.

Girolamo Savonarola.

(Lineaminte istorice si biografice.)

I.

Erá in annulu 1475. in 23 Aprile, in martirulu Giorgia, care in Ferrar'a se bá cu mare solemnitate, candu unu june trareu in mediuloculu acestoru festivitati, si ellu si-le alesse ca terminu cu, intenua ca se pota fugi neobservatu, paresi secretu cas'a si cetatea natale, appucandu passi grabiti drumulu spre Boloni'a si ne oprindu-se pana ce ajunse la port'a moztirei Dominicaniloru. Aci ellu batú ca se intrare si primire, ce indata i-se si acida.

Acestu june era Girolamo Savonarola, ce mai tardiu avea se ajunga atatu de numitu prin activitatea sa desvoltata in prentia pre terrenulu religionaru si morale, si pre terrenulu politicu si reformatoru, ce deosebire ajunse a fi renumitu prin sic'a sa morte.

Savonarola, nascutu in 21. Septemvru 1452 si tragea originea d'intr'una familia mila din Ferrara, unde si asta-di mai estu inca individi, ce porta numele de Savonarola. Parintii sei, caroru-a ellu li era treile fiiu, nu-lu destinasse pentru moztire, ci din contra dupa dorintia loru,

avea se se faca medicu. De tempuriu Girolamu dedesse semne de talinte bune si in cultivarea sa scientifica facea progresse imbucurative. Inse totu asiá de tempuriu arreta seriositate lipsita de ori-ce aparintia mintunosa, de ori-ce exterioru vanu. Cu cei de etatea lui se amestecá forte varu, de ordinu era singuru retrassu, aduncitu in meditatiunile salle. Cate lucruri nu contraria inse pre acestu june in lumea de atunci, ce fara indoiele, ca trebuia se imple spiritulu seu de moralitate puritana, cu indignatiune totu mai profunda asupr'a relatiuniloru publice si bisericesci de pre acellu tempu. Mai avemu inca pastrate cate-va cantionete d'in jubeti'a sa, cari ne punu in positiune de a cunosce impressiunile si sentimintele salle:

„Canzon'a mea, fii ce bagare do sama,
Nu cum-va se te apropii prea tare de purpura,
Fugi de palatieri si de salone
Si te adresa-za numai la pucini cu consilio,
Pentru ca altcum vei deveui inamica lumii meje intrege.”

Pentru ca se passiesca in lume si se se lasse in lupta cu d'ins'a, pentru acest'a junele barbatu nu se semtia inca destullu de tare. Deci, nu-i remanea alta de facutu, decâtu se-si pastreze cellu pucinu suffle-

tulu si pre sine insu-si nepetatu de vitiurile epoei salle. Acestu scopu credea a-lu poté ajunge mai siguru intre zidurile unei monastiri.

A trei-a dí dupa intrarea sa in monastire, Savonarola scrisse parintelui seu, facandu-i cunoscuta motivele passului intre-prinsu „pentru ca se afflati, ca eu acestu passu nu l'am facutu fara matura reflesiune, precum unoru-a li place a díce.” Arreta apoi in scrisorea sa marea ticalosia a lumii, injustitia crescanda a omonimej, abusurile nemorale, banditismulu si tiranni'a, a caroru martoru trebuia se fia, ca acele lucruri, ce i-au causatu cea mai mare dorere pre care au incercatu ellu vreedata, d'in care cauza au si rogatu in tote díllele pre Creatorulu, se-lu scotia d'in nomolulu acestu-a. Improgurarea, ca se dussesse in secretu la monastire, si-are si ea motivele salle scusabile. „Aflati, ca dorerea si turmentelo, cari le incerca anim'a mea, vedindu-me nevoitu se ve paresescu, au fostu atatu de violente, incatu daca vi-le-asiu fi descoperitu anim'a mea ar fi trebuitu se se rumpa de dorere si atunci-a ideele si planurile melle s'ar fi nemicitu.”

Despre urmatoriulu periodu allu vietiei salle, de la intrarea lui in monastirea Dominicaniloru si pana la stabilirea sa permanenta in Florenti'a la an. 1490, de unde se incepe apoi si activitatea lui politica si importanta sa istorica, avemu sciri cam ob-

scure. Dupa annulu seu de proba, pre care lu-petrecu in aust-ritatea prescrissa, s'au calgaritu consacrando-se, cu corpu si cu suffletu, chiamarei salle. Superiorii sei lu-insarcinara a prelege din filosofia. Mai tardiu apoi, candu nu mai era prea teneru i-se incredintiaru si amvonulu si scaunulu de confessor. In relatiunile salle esterne afflamu mare varietate. Ellu este tramissu acusi aci, acusi acolo, ca lectoru seu ca predicatoru. In an. 1482 l'afflamu in cetatea sa natala, Ferrar'a. De aci apoi se dusse la Florenti'a in monastirea Dominicaniloru, St. Marcu, unde petrecu aproape patru anni. P'im'a lui petreocere in Florenti'a decurse in linisce si fara conturbare. Mai tardiu l'afflamu in Lombardi'a, cu deosebire in Bresci'a. La inceputulu annulu 1490 primí de la superiorii sei ordinulu ca in timplu paresimeloru viitorie se predice la Genev'a. Pre la mediuloculu lu Ianuariu si plecá pedestru la Genev'a. In Pavi'a i-se dede occasiune a scrie mamei salle, care nutria dorintia ferbinte, ca Girolamu se se assiedie cu locuinta permanenta la Ferrar'a, pentru ca se pota ajutá pre parinti si pro familia sa. Responsulu lui fu, ca nu pote se li implinesca dorintia. „Iubita mama! voi nu trebeu se ve intristati pentru ca sunt departe de voi si pentru ca me vedeti peregrinandu din cetate in cetate, fiindu ca acest'a eu o facu spre ferioirea multoru sufflete, prin predice, admonitiuni, confessari,

dupa observatiunile lui Simonyi (Lud.) ca la casu de intrare in cabinetu partisanii, cei ce ar fi armatu lui Tisza trebuia se depuna mandatulu, — enuncia conclusulu, ca purcederea lui C. Tisza, ca de totu correcta, o approba.

Dupa „Hon“ D. Col. Tisza, cu ocaziunea audientiei (in 10. Mart.) la domnitoriulu, ar fi facutu espunerea situatiunii in modulu urm:

„Partia Deakiana, — d'in caus'a disolutiunii salle actuale, — nu pote constitui d'in sinulu seu unu guvernulu, care se aiba spriginirea unei majoritati tari. — Unu guvernulu tare numai asiá se pote constitui, daca va fi spriginuta de class'a proprietariiloru si specialminte de elementulu magiaru. Chiaru acesta classa inse, si chiaru acestu elementu au convictiunea ca isvorulu calamitatiloru tierrei este in gressita deslegare a cestiunii publice-politice. Acesta classa si acestu elementu sunt adeveratii amici ai ordinii si prin urmare, vindecarea nemulțumirei salle o cerca numai pre calle constitutiunale. De lipsa este dara ca guvernulu, care vre se se radme pre acesti factori, se dechiare numai decatu la constituirea sa, ca si-va tiened de detorintia a veni la timpulu seu cu proiecte de legi pentru deslegarea mai nimerita a cestiuniloru de stat, ca- ce dara ar amená acest'a, ar cede terrenulu in tota tierra si chiaru la acesta classa si elementu, agitativiloru estreme, ceea ce ar compromitte creditulu tierrei in strainetate, precandu convictiunea, ca terrenulu pentru ameliorarea institutiuniloru gressite, este rezervatu a se face pre calle constitutiunale, ar alina spiritele si ar da putere guvernului.“

Diarulu „Hon“ impartesi totodata, ca domnitoriulu d'in iniciativ'a sa atinse cestiunea bancei ung. care, disse, n'o considera de cestiune politica, ci de ceea ce este, nationala-economica, si Ungari'a, de va crede ca i este de lipsa, o va poted infintiá.

Toti deputatii d'in centrulu stangei, cari se afflase d'in intemplantare presenti in clubu atunci, candu D. Col. Tisza, li comunicá conversatiunea sa cu domnitoriulu, assemene narrau in acei-a-si termini espunerea lui Tisza, cu tote aceste dsa vru se affirme, ca impartesirile d'in „Hon“ nu ar fi fostu essacte si ca prin urmarenimene se nu se basedie pre elle, ferindu-se bine inse a spune ca ar fi vorbitu in altu intellensus. Omenii cugetatori pricepura numai decatu siovaiturele si reservele dlui Tisza. — Dsa se cam sfiá de publicitate, si aveá cuventu a se sfiá d'in mai multe cause, parte pentru divulgarea conditiunii, ce involveá

espunerea sa: d'a modificá pactulu de la 1867. ceea ce nu potea se placa in susu si potea se impedece intrarea sa in noulu cabinetu, parte pentru ca nu se poted conteni neci facia cu domnitoriulu, d'a nu-si arretá urr'a ce nutresce in contra stangei extreme, cercandu a face presiunea a supr'a domnitoriulu prin allusiunea ca acesta partita ar poted se devina in majoritate, nepesandu-i de flagrant'a contradictiune ce cuprindea argumentatiunea sa, lassandu de o parte ceea ce se pote ceti pintre sire, cu privire la cunoscutele sentieminte alle dsalle facia de nationalitati, cari turbura visurile Dlui Tisza. — Affirmandu ca spriginulu guvernului este a se cercá la class'a „bene possessionatorum“ pre care i identifica cu elementulu magiaru, ca per excellentiam conservatoru; dede a se intiellege, ca celle lalte nationalitati sunt si proletari si perturbatori ai ordinii; dar cum se pote totu-si ca dl Tisza totu atunci vre se persuadeze pre domnitoriulu despre periculu imminente, ca agitatorii voru teri totu pre acestu bine possessionatu elementu magiaru conservatoru si singuru amicu allu ordinii, in castrele stangei extreme, adeva dupa dl. Tisza, in braciile demagogiloru. Nu este cu poztintia ca domnitoriulu se nu fi reflectatu la acesta contradictiune ce cuprindea insinuatiunea dlui Tisza. Noi am spus'o mai de multe ori ca partia deakiana este unu conglomeratu d'in tote nationalitatile tierrei si ca propriaminte nationalitatile, prin ticalosi'a loru, sustienu guvernulu; am spusu ca elementulu magiaru dá cellu mai mare contingentu oppositiunii, dar nu ne am acceptatu ca dl. Tisza se venia a face admirabilele salle deductiuni. Crede dsa ca bine possessionatulu seu elementu magiaru singuru, fara concursulu nationalitatiloru, este in stare a sustiene guvernulu dsalle? Credit Judaeus Apella.

Dar daca acelle nationalitati pre cari dsa le face proletarie, perturbatorie, etc. voru prinde odata minte si nu voru mai vre se scia de spriginirea guvernului, cum va sta cu guvernulu dsalle? Unde si-va pleca ore capulu? Lassamu ca se recugete la acest'a, lucrulu este destullu de seriosu si possibilitatea eventualitaii pote se plece si cea mai grossa cerbice calvinesca. — Dar vomu mai vorbi, daca dl. Tisza va veni la putere, credemu ca vomu aveá timpulu, era ocaziunea ni o va suppedita dsa — ca ministru, de va ajunge se fia, — ca ci probe au datu destulle si ca deputatu, despre ceea ce agitedia cu mintea sa. „Sokat akar a szarka, de nem birja a farka.“ Vreti nu

vreti, trebuie se ne considerati ca factori si se tratati cu noi ca cu atari, ca- ci de unde nu, adeva de nu de voia buna, impregiurariile voru fi mai tari decatu vointia vostra.

Inca una coalitiune.

Coalitiunile sunt asta-di la ordenea diliei. De vre-o diece dilie incoce, de candu crisea ministeriale nu-si mai affla leacu de vindecare, tota lumea de pre aici nu vorbesce decatu de unu ministriu de coalitiune. Este mare scremetulu si dorerosu gemetulu dar nu se scie inca ce se va nasce; nu se scie ce nume va se porte fetulu a carui nascere se accepta: fi-va ellu liberalu, conservatoru, seu va fi chiaru „quodlibet“, este inca una enigma, a carei deslegare va urma numai preste vre-o cate-va dilie. Destullu atata ca partia diu 1848, precum si fractiunea Mocsáry-Csávolszky, vedindu ca dinsele nu affla locu in cadrulu combinatiuniloru pentru formarea noulu cabinetu de coalitiune, a afflatu de bine a face una coalitiune intre sine, spre care scopu le-a indemnatu si marele patriotu magiaru Kossuth. Dupa ore-cari negociatiuni reciproce, coalitiunea acest'a sa efectuitu pre basea unui programmu acceptatu de ambele parti. Din acestu incidentu Mauritiu Jokai s'a apucatu si sub titlulu „Inca una coalitiune“ a scrisu unu articlu in diarulu seu „Hon.“ in care face noiei partite coalisate obectiunea, ca in programmu stabilitu si acceptatu reciprocu nu s'ar fi primitu si punctulu relativu la „unitatea statului magiaru.“ Cu privire la acestu articlu clubulu oppositionalu centralu a datu urmatori'a

Dechiariune.

Comitetulu „Clubulu oppositionalu centralu“ cu mare supindere lua actu despre articluu Dnului Maur Jokai intitulatu: „Inca o coalitiune“ si publicatu in editiunea de sera a lui „Hon“ de la 14. Marte. De-ora-ce prin articluu acestu-a Clubulu contr. oppos. se vede a fi suspitionatu, ca si cum in decisiunea sa relativa la recastigare independentiei tierrei — nu s'ar affla si „unitatea statului ungurescu.“

Comitetulu si-tiene de detorintia a protestat in contra esplicarii date de D. Jokai decisiunei amintite.

Nu consentimur nice cu acellu argumentu allu D. Jokai prin care dice, ca cei ce ar dori introducerea suffragiului universalu, deja prin acest'a facu imposibile, ca tierra unguresca — se fia ore-candu-va unu statu unitu.

Noi suntemu convinsi, ca constituia carei tierre atunci e mai segura, ca, assecurandu totoruru egalitate de d' e basata pre iubirea, allipirea si sacru totoruru civiloru.

Noi nu voimur a da tertenu fanatulu orbu si distructivu, care grassedia firm'a de nationalitate, si dechiaramur cu fanatismulu acestu-a nu vomu face odata politica communa; ci ni vomu de detorintia sacra, a ne oppune si a tote tendintiele cari tientescu la distrua autonomiei si independintiei patriei n'.

Publicandu acesta dechiariunediariulu seu, d. Jokai i face apoi unu toriulu commentariu, care in unele pte ne attinge si pre noi si pentru a ne si interessedia:

„Nici-decátu nu dubitediu — d. Jokai — ca clubulu oppositiionalu centralu face din convictiunea acest'a face, si nice ca am de cugetu se-lusmentu si capacitediu, ci voiu numaspunu, ca convictiunile melle sunt alta natura cu totulu contraria. Eu afflu justa si ecuitabile acea parere, totu omulu barbaru se aiba votu, pentru ce se nu aiba ore atunci si feru votu? si elle au dora minte si anu Ba inca si acea parere pote se fia juca pretensiunile nationalitatiloru in gari'a trebuescu satisfacute in totu vintiele: ca in prim'a linia avemu insemná libertatea individuale, si nu dupa aceea urmedia cestiunea, ca se esiste statu ungurescu in Europa seu se nu exista? (Respunsulu a Noue milioane nemagiari, contra se millione magiari si — suffragiu universalu.)

Eu inse nu me ieau dupa teori doctrine, ci cautu acea, la ce m'a intiatu si indrumatu esperinti'a, si ast mai inainte de tote vedu, ca pre la suffragiulu universalu nice libertate nice iubirea de patria nu potu ajunga valore: natiunea franceza cu siep diumtate millione voturi a inaugurat tirani'a in loculu libertatii (acolo a lipsitu dorulu de libertate). Niza Savoia totu prin suffragiu universalu s'au desbinatu de la sinulu patriei m' si s'au incorporatu la una tierra stru (acolo au lipsitu dar amorea de patria). Pre langa suffragiulu universale in din diece casuri popii, soldatii si in sulu cellu mai bunu comunardii ducu mass'a poporulu la urna si totitendeni chiaru si la natiunile celle culite, dar apoi acolo, unde in cinci de comunitati nu sunt scole, inse sunt. Si ca se nu mergu departe, a apropiare avemu Transilvani'a de

invetiature si consilie. Afflati, ca sum resolutu a-mi sacrificá corpulu, anim'a si tota sciinti'a, ce mi amu potutu castigá, cu ajutoriulu lui Ddieu, pentru fericirea omenimei.“

De la Geneva fusse era-si transferatu la Florenti'a. Nu potemu sci d'in ce motive. Dupa unii biografi mai vechi, acest'a se fi fostu dorinti'a lui Lorenzo de Medici in susu-si, carui-a Savonarola i fusse recomendatu cu multa caldura din partea betranului comite Pico de la Mirandola, care i facusse cunoscenti'a. Pre atunci-a Savonarola se affla in culmea desvoltarii salle de barbatu. Ellu nu se multiamá acum numai cu salvarea sa, ci doria cu anima inferbitata si salvarea cellorullati. Se pare, ca se simte acum si destullu de puternicu pentru acest'a, fiindu ca l'audimu vorbindu despre influinti'a ce si-o are assecurata ori unde se va presentá. Ideile lui despre lumea si beserie'a epocii salle si cu deosebire despre Itali'a, nu se schimbasse inca. Inse speranti'a si presimtirea unui tempu mai fericitu, unci reintentieri puternice ajungu a fi credinti'a nestramutabile a barbatulu acestui-a. Libertatea appare fantasiei salle ca si una revelatiune divina, pre care ellu o va proclamá cu vocea sa de profetu.

Daca Savonarola, dupa dorinti'a mamei salle, s'ar fi asediatu cu locuinti'a in Ferrara, seu intr'alta cetate mai pucinu insemnatu d'in Itali'a superioare, seu daca ellu peregrinandu, ca pana acum'a, s'ar fi arre-

tatu aci intr'un'a, aci intr'alta cetate ca predicatoru, fara indoiela, ca nu ar fi ajunsu nici-odata a fi acellu Savonarola, pre care lu cunosce istori'a. Cellu pucinu nu aru fi potutu esseroita aceea influinta si se ajunga la acea putere la care aveá se ajunga si nici finitulu vietiei salle nu ar fi fostu atatu de tragicu. Pentru tote acestea ellu trebuia mai antaiu se-si afle terrenulu, care se respunda geniului, talinteloru si positiunei salle. Si acestu terrenu l'au afflatu in Florenti'a, in centrulu Italiei, cetate cu poporatiune destullu de culta pentru ca se simtia forti'a cuventului, aspiratiuniloru de libertate si dorinti'a dupa reforme politice, morale si religiose. Dara si vietia lui trebuia se cadia intr'unu tempu decidetoru si criticu, intr'o constellatiune particulare, pentru ca se pota jocá rolulu care l'au jocat. Dasa de essemplu Lorenzo de Medici aru fi traitu mai multu, cine scie daca tote n'ar fi avutu altu cursu. Au fostu de lipsa ca Lorenzo se mora in cea mai frumosa etate, Carolu VIII. se treca Alpii, se fuga Pietro si ca poporulu se fia agítatu, pentru ca tocmai in tempulu acellu-a, Savonarola se venia la Florenti'a.

Monastirea Dominicaniloru in Florenti'a, care primi in zidurile salle pre Savonarola, pentru a dou'a ora era St. Marco, acariu splendidu ornametu aveá se-i fia d'insulu. Prin ellu acea monastire aveá se ajunga la

aceea-si insemnate ca si capell'a betleoniama d'in Prag'a prin Ioanne Huss.

Abia si-occupasse catedra de professoru la St. Marco, si prelegerile lui, destinate numai pentru novitii, atrassera unu auditoriu numerosu, — intre cari se afflau barbati cei mai insemnati si mai invetiati ai cetatii. — La prim'a Augustu, — intr'o domineca, incepú ellu a tractá in biseric'a St. Marco, inaintea unui publicu numerosu despre Apocalipse. Aici nu era vorb'a de interpretare istorica-gramaticala in intellensusu tempulu nostru. Nu, acea carte aveá se-i s rvesca ca basa, pentru argumintele salle, pentru reformarea tempulu seu si a crisoloru ce aveau se-i premerga. Cuprinsulu argumentariloru salle era: „Reform'a biseric'esca este de imperiosa necessitate si din caus'a acest'a D-dieu va tramite plage numeroase asupra Italiei intrege. Aceste doue lucruri se voru plini preste pucinu.“

O refacere se intemplantu acu in Itali'a in seclulu XV. adeva, renascerea literaturiei classice a anticitatii. Si acesta apparintia a o desconsiderá nu ni este permisu. Savonarola conformu individualitaii salle, nu era in stare se pota apretiu dupa adeveratá sa valore renascerea literaturiei antice. Ellu vedeá in partile ei umbrite numai unu passu inca spre paganismulu modernu.

Precum in intreaga Itali'a asiá si in Florenti'a domnia acellu paganismu modernu. Cátu de straordenariu resuna deci vocea

lui Savonarola, care in paresimele anu 1491 trebuia se tiená predicele salle in vrica catedrala. Toti biografi consintiesc punctulu acellu-a ca: apparinti'a lui cu profunda sensatiune. Astfelu de limbu nu se mai audisse pana atunci in Florenta. Era evidentu ca Savonarola si-castigacum putere mai mare a cuventului, ca nu era inca acellu oratore puternicu, ca veni mai tardiu.

Dara mai multu ca form'a atragea prinsulu cuventariloru salle ascetice, se severe si morale si tonulu loru cutreeru si profeticu, ce se effla in flagranta tradicere cu spiritulu domnitoru atunci, unei vietie voiose si pline de placeria suali.

Influinti'a acestei apparintie inse e natura indoita. Multi se simtiau apat prin acesta provocare la penitintia si refu si turburati in obicinuit'a si dulcea existintia de pana acum'a. Altoru-a e tele lui profetice li-se pareau ca arrogievana. Visiunile lui li-se pareau a fi a productulu fantasiei inflacarate. Si alti se temeau ca astfelu de vorbitu aveá consecintie politica nici decum pan cellu pucinu ar poted se desplaca lui Lordu. La inceputu ellu se cugetá se incete. In era prea tardiu, pentru ca ideea refuatiunii besericee, a Italiei si a plagelore se-i premerga, castigassera astfelu putere asupra lui, incatu i era acum se

mplu, pre carea Schmerling, prin unu
tare scadiutu, potu se o rumpa de
Ungaria si se o incorpore la Austria,
candu totu-odata din ea unu factoru
semnatu contra libertatii nostre a to-
rnu-a.

Teori'a suffragiului universalu pote
fi forte frumosa pentru omenime,
se aplicata in prasse pentru Ungaria
si unu mare periclu. Si fiindu ca eu in
Ungaria nu cunoscu altu momentu
re se dee directiune in politica, decatu
cea de „statu magiaru.“ pentru aceea
oppunu si combatu totu ce impedece
esta idea.

Cu tradare de patria n'am inculpatu
nimene: — tradarea se face pentru
sta. Onorabili mei amici din clubulu
positionalu centralu nu voru tradá
de patri'a nici-odata si pentru nice una
ata, acest'a o constatediu si eu; inse
multe ori unu lucru mare si
tempu se pote perde chiaru pre ne-
ca. *Mauru Iohai.*

Inalta, sublima politica acest'a.
cine o professedia? Democratulu
marele romantieru ungurescu,
re — mai vertosu de la reintorcerea
din Berlinu, unde a avutu rar'a ferie
d'a conversá cu Bismarck — a in-
putu a si da aeru de mare politicosu
diplomaticosu. S'a molipsitu biculu
mocratu de ideile marelui aristoc-
ratu; ne tememu inse, ca ellu va fi
pucinu norocosu in acesti cali-
li de politica egoista si va pati-o
urma ca brosc'a, carea intr'unu mo-
mentu de inganfara si aiurare se credeá
atu unu bou de mare.

Stomcut'a-mare 13. mart. 1874.

Onorab. Redactiune! Amu cetitu in
Fed. Nr. 3. a. c. una reflexiune la ratio-
niulu ce insu-mi l'am publicatu in foi'a
ag. „Igazmondó“ cu respectu la cametarii
dumeriti, ce in districtulu Chiorului per-
cuta poporul si reprezentanti'a sa fora
tata de umanitate; — si vediu ca in locu
me partinesca atari insi, inca se redica
upra-mi, cu nescari imputari essagerate si
ariave. De si acolo mi-se imputa ca scriu
mani sau degete nospelate, totu-si sem-
andu in mine mai multa putere barbatesca
nu copilaresca, pre cum i placea a coentua
ni reflexionante, respundu prin aceste síre
oderate, cumca: Eu intru adeveru am voitu
mi castigá meritu de patria si statu, adeca
ora-ce s'au arretatu cátu de grosnicu a
tu omorulu invasiunatu asup'ra israelitului
in Riu-Curtuinsiu d'in parte locuitoriloru
entionatei commune, caroru-a li-se imputa
ratitate si crudelitate, era devastatului,

bile a se lapeda chiaru si de acellu tonu
ofeticu in care se indatinasse a vorbi.

Preocupatu cu causele generale, nu
redá totu-si d'in vedere pre cele ce
mai aproape, adeca monastirea lui St.
Marco, care-a d'insulu fusese a lessu Priore,
ca la an. 1491. Aju nsu in fruntea lui, se
aua a-si realisá intr'insulu idealulu seu
comunitate separata si religiosa, si a reac-
ce era-si in cerulu acellu-a, allu carui
ntru era ellu insu-si acum'a, spiritulu si
area primitiva a fundatiunei lui, firesce ca
a fara de a luá in consideratiune cerintiele
impului actuale. — St. Marco aveá se ajunga
ulariulu d'in care apoi in periferie totu
ai large aveá se se laticesca ideile unei
forme morale si sociale. St. Marco aveá
fia pentru Florenti'a, ceea ce in imagi-
niunea sa era Florenti'a pentru Itali'a.
ub conducerea noului Priore acea mona-
stire ajunse intr'adeveru a fi unu modelu
pietate ascetica si a se impopora in nu-
eru considerabile. Fiii familieru celloru
ai insemnate si mai nobili alle Florentiei,
: Ruccelai, Salviati, Albizzi, Strozi, Me-
sei, Rinucci si altii se inbuldiesu acolo,
ntu ca d'in manile lui Savonarola se pri-
seca santitulu vestmentu allu lui St. Do-
nicu. Ma: lipsia inca numai un'a. St.
nicu se aflá in legatura cu congregatiunea
minicana lombardica si era suppusa vi-
riului generale de acolo. Pre cátu tempu
esta legatura era in fiantia, lu Savona-

séu pacientului amelioratiune, ca cum nu ar
fi datu insu-si impulsulu la acea resculare prin
nesuferibila appesare asup'ra neespertului
poporu; — adeca liberalistii patriei nostre a
lassatu ca lipitorile d'in tierra se medica-
mentedie prea ingraba pre morbosii patriei
si adeca pre poporul neespertu in insie-
latiuni.

Dl. reflexionante dice ca pre cine am
voitu a ferici séu neferici prin acea publica-
tiune scornita?

Dle! Pre nimene nu am voitu a ne-
ferici, decatu am voitu a arreta pre la-
comulu si nesatiiosulu *Stemonu Stern* nu
numai ca suge sangele, ci chiaru ca si
consume carnea corpului cutare, adeca: mar-
siavnului camataru nu i-au fostu destullu
capitalulu intreitu pre doi anni, ci l'au in-
diecitu, ca-ci dupa 23. fl. v. a. in decursu
de doi anni, au belitu de pre reflexionan-
tele *Petru Luputiu* preste 350 fl. v. a.

Asia dara se pote vedé ca nu amu
voitu se fericescu pre nimene nici se nefe-
ricescu, decatu a da una icona despre lu-
lucururile ce attingu sfera de guvernare de
acum in privint'a delassarei poporului in
man'a devastatoriloru ce privescu cállile pre
unde trece finanti'a.

Onor. publicu binevoiesca a-si face
conclusioniune, s'alle despre mine, ca atare,
séu despre reflexionante ca justificatoriulu
judanului infamu, carele l'au suptu pana
la meduva.

Oliveru Illesiu.

„Economia.“

Sub acestu titlu se infintiasse, sunt
acum patru anni, la Bucuresti una societate
avendu scopulu d'a veni in ajutoriulu clas-
seloru laboriose. Compusa la inceputulu an-
nului 1870. d'intr'unu numeru forte margi-
nitu de societarii (membri) „Economia“ numerá
la finitulu acellui annu 100 de asociati era
la inchiairea annului 1873, nrulu societari-
loru fuse de 577. In lun'a Jan. 1874.
nrulu trecu de 600. — Misole (Einlagen
betételek) depuse se urcara la 155,445 lei la
expirarea lui 1873, era procentele ajunsera
la 25,716. Cifra operatiuniloru de impru-
mutare effectuate nu este mai pucinu demna
de attentione. In 1870 se efectuase impru-
muturi de 32,565, in 1871 preste 150,000
in 1872 se urca la 728,000. era in 1873.
la 1,228,285. l. n.

Aceste sunt fapte preaevidiate pentru
a necessitaté veruna demonstratiune. — Eco-
nomia nu este societate financiaria ci
institutiune de creditu popularu
Societarii sei nu sunt cepitalisti mari, ci, in
mare parte, omeni cari abia potu economisa
summe forte modeste in decursulu unei lune

rola i-se pareá obiectulu reformei s'alle ne-
siguru, de ora-ce vicariulu Lombardinu avea
numai se transpuna pre Priorulu séu pre
unu altu membru de ore-si care autoritate
de la St. Marco, pentru a infrange acellu
spiritu estraordenariu ce domnia in tr'insulu,
séu poteá se-lu amestece, séu se-lu altereze
prin eleminte straine, pre cari le aru fi trans-
pusu acolo d'in alte monastiri. Ellu seiu se
entusiasmeze, pentru caus'a acestei desfaceri,
pre conventulu intregu. Ideea acest'a ma-
guliá chiaru si pre cetatieni Florentini si
guvernulu — signori'a — sustieneá si aperá
cu multa caldura propunerile lui Savonarola
la Pap'a — si Savonarola si-ajunse scopulu.

Pana acum ellu nu luasse parte activa
in cestiunile politice alle Florentiei. Deo-
camdata era multiamitu de a fi prediasu unu
viitoriu mai stralucitu pentru Itali'a si pen-
tru beserica si de a fi reformatu monastiri-
rea lui. Inse cu tote acestea ellu de pre
atunci-a precisasse cu claritate ideile s'alle
politice: ellu era *amicu allu libertatii po-
porului.*

In Florenti'a domnia pre atunci renu-
mitulu Lorenzo de Medici. Este cunoscutu,
ca familia Mediceiloru, esplotandu luptele
de partida alle republicei Florentine ajun-
sesse la demnitare de principe. Giovanni
de Medici fuses-e fundatorele ei care ca
bancariu precum multi alti Florentini, pre
la inceputulu seculului seiu se redice vedi'a
si influinti'a familiei s'alle, prin averea sa,

In asemenea conditiuni, rezultatele castigate
sunt forte multiamitorie.

Essemplulu acestei societati merita a fi
imitatu in tote orasiile si, de va fi cu po-
tintia, in tote satele. Numai prin asemenea
societati si cellu mai saracu pote capitalisa
si cellu mai saracu pote capeta creditu in
conditiunile cele mai estine. — „Revista
scientifica“ d'in Bucuresti, dupa care
publicamu acesta notitia, recumenda infintia-
rea de asemenea institute mai alessu pen-
tru ca d'in tote combinatiunile financiaria
cu base mai intinse poporul saracu este
uitatu. — La noi in Ostrunguri'a poporul
romanu numai prin asemenea institute s'ar
pote smulge d'in ghiarele rapaci alle usura-
rilor fara desuffletu si pana asta-di nu avem
inca unu asemenea institutu.

*Directiunea generale a telegrafeloru si
posteloru.* In puterea legii din 14 Februa-
riu 1874, si a intellegeriloru luate cu ad-
ministratiunile postale din Berlinu Vienn'a si
Pest'a se face cunoscutu ca, cu incepere de
la 3. Martiu viitoru, (a. c.) se voru introduce
in serviciulu postale internationale cártile
de posta cu pretiuri redusse sub urmatoriele
conditiuni:

I. De o cam data preschimbarea de
carti postale cu pretiuri redusse nu este ad-
missa de cátu intre Romania d'o parte si
Germani'a, Luxemburg, Austro-Ungaria si
officiele austriace din Turci'a si Egiptu de
alt'a, si reciproc.

II. Pretiulu unei carti postale cu di-
stantia pentru un'a din aceste tiere este de
diece bani (4 cr. v. a.) pentru una carte sim-
pla, si douedieci bani (8. cr. v. a.) pentru
una carte indoita cu respunsu platitu.

Francarea este obligatoria si se efec-
tuesce prin lipirea unei marce postale de
cinci bani (2. cr. v. a. langa timbru incur-
statu allu cartii,

III. se potu primi cárti postale si cu
destinatiunea pentru Franci'a, Belgi'a, Dane-
marc'a, Marc-Britani'a, Tierrele-de-Josu, Sue-
di'a si Norvegi'a, Portugali'a si Spani'a,
inse taxandu-se si francandu-se ca scrisorile
simple. Francarea este obligatoria.

IV. Tote cele-alte dispositiuni privi-
torie la cártile de posta, circulandu in inte-
riorulu tierei, sunt aplicabile si pentru car-
tile postale, cari ar circula in strainetate.

VARIETATI.

† (Necrologu) In 3. Martiu a. c.
s. n. petrecuramu la repausul eteru pre dem-
nulu preutu romanu gr. or. d'in comuna Su-
placu pre Ternav'a-mica Vasilie Van-
dor, in annulu vietiei 41 era allu preutiei
14. — Lu deplangu cu duiosia 3 prunci

prin latitulu seu commerciu de bani, prin
creditulu seu nemarginitu, cátu si prin li-
beralitatea sa si prin favorea poporului.
Creatiunea lui o continua Casimo, (care mori
la an. 1464.) dar nu prin aceea ca dora
ellu aru fi datu regimului una forma de
statu monarchicu, ci prin reforme reactio-
nare, pastrandu numai la aparintia form'a
cea vechia. La acasta l'au ajutat liberali-
tatea sa, care apoi pre multi legá de inter-
esele casei s'alle; pentru ca ellu pre atun-
cia era singurul banchiaru in Itali'a. Dara
ellu n'au despretiuitu nici intricoele si nici
puterea arbitraria. Intr'aceea nu desconsidera
nici mediulocele spirituale, pentru a trage
cercuri in giurulu seu si a se pune in cen-
trulu lor. Prin favorisarea arteloru si a
studieloru de nou redeseptate, ellu crea
arena pre care aveá se se desvolte forti'a
intellectuala a Florentiniloru si se afle re-
compensa pentru pierderea libertatii de ce-
tatieni ai statului. In modulu acestu-a fu
arruncata o retieá preste Florenti'a intréga
si astfelu cercurile cele mai diferite au
fostu trasse in interessulu Mediceicu: pau-
perismulu, comercianti, artisti, barbati de
litere, fara osebire de partida. Spifitulu Flo-
rentiniloru se pareá obositu de luptele poli-
tice, in cari si-aflassera perirea atatea essis-
tintie frumose. Activitatea politica incordata
de mai nainte fu inlocuita prin o vietia plina
de placeri, prin recreatiuni sensualistice, cu-
piditate de bani, amorul arteloru si a sci-

minoreni remasi orfani, dupa ce mai nainte
perdusse pre mam'a lor; plangu-lu fratele
sororile, nepotii, consangeni, amici si po-
poreni sei caroru-a li fuse parinte in re-
stempu de 9 ani si 2 lune; — Repausatulu
iubia natiunea si beserica d'in profundulu
animei au traitu in deplina armonia cu po-
poreni, si cu totu sufletulu umanu si cres-
tinu. Deci se-i dicemu: Fia-i tierrin'a usiora
si memori'a neuitata. — V.-Odrisheiu, 11/3.
1874. Nic. M... pr.

(Demissiuone semnificativa) In
urm'a votulu datu de majoritatea senatului
Romaniei in favorea proiectulu de lege mo-
dificatoria codicelui pennale (relativu la re-
stringerea libertatii de pressea) D. senatoru
Constantinu Miclescu, fostu mem-
bru d'in majoritate si-a datu demissi-
unea motivandu-o intr'una scrisore, adre-
sata presiedintelui senatului, in termini cu-
venintiosi dar bine semtiti. — Cei ce nu
potu guverná cu libertatea incapabili sunt,
si nu voru pote guverná bine neci cu re-
strictiunea libertatii.

(Multumita publica.) Nu seiu,
daca prin aceste síre ce vreu se le aducu
la cunoscintia onorab. publicu romanu, nu
voiu vetemá cum-va modesti'a si nobil'a
anima a reverendissimului Domnu Constan-
tinu Pappalvi canonicu metropolitanu in
Blasiu care de la an. 1868 incoce in mai
multe renduri n'a ajutat cu considerabile
summe de bani in necasurile si lipsele melle
— inse eu mi-tienu de sacra si placuta de-
torintia a-i esprime cea mai profunda mul-
tiumita pentru ajutorulu generosu. Prime-
sca reverinti'a sa multumita mea, a unui
romanu care a imbraciatu una cariera, pre
care pana acum tare pucini frati de ai sei
a fostu fericitu a intimpiná. — Budapest'a
in 16 Martie 1874. — Stefanu Calicu,
culegutoriu de litera.

(Locuintie desierte) In Vienn'a
stau de presentu neinchiarate 15,000 chieie
si cabinete mobilate si rara casa unde nu
s'ar gasi locuintie de inchiriatu Aceste sunt
celle cu lun'a, dar mai sunt preste 1,000
de locuintie mai mari anuale, cari se potu
luá momentanu seu la terminulu d'in 1
Maiu fara inse ca se fia pana acum in-
chiate. — Urmarile troscului aceste, cari
se ivira si la Pest'a aducandu dorit'a redu-
cere a chirlei, ce devenisse insupportabile.

(Cart'a noua a calliloru ferrate
d'in Austro-Ungari'a) apparu de cur-
rendu la Ed. Heltzel, in Vienn'a, cuprin-
diendu desemnate tote liniile cele gat'a,
celle in constructiune si celle proiectate, pre-
cum si callile ferr. cu caii; fia care linia
osto distinsa prin colore bine espressa. Nu-
mirile linieloru inca sunt colorat; cu colore
callii ferr. respective, ceea ce inlesnesce
grabnic'a orientare. — Junctiunile osebite-

intieloru si zelulu de a escelle in elle. Pre
tempulu acellu obscuru allu lui Pietro, il-
lustrulu Lorenzo de Medici continua regim-
ulu in stilulu mosiului seu. Ellu insu-si
iubia sciintiele si protegeá cultivarea lor
din tote poterile. Pre langa acestea se mai
adaugeá o vietia voiosa sensualistica, rafin-
nata si avut; in petreceri, jocuri, imitatiuni
alle anticitatii, lucus si alte!

Daca Lorenzo nutriá speranti'a, ca as-
semenea ca multi alti, va contribui la glo-
rificarea numelui si regimului Mediceicu,
si acellu-a, care nu fara influinti'a sa fu-
sesse chematu in cetatea de langa Arno,
adeca Savonarola, apoi preste pucinu aveá
se se convinga despre contrariulu.

Impreuna cu Savonarola intrasse in Flo-
renti'a unu spiritulu ce se aflá in oppositiune
diametrala cu allu Mediceiloru. Severulu
calugaru si democratulu declarat nu vedeá
in influinti'a Mediceiloru nimicu mai pucinu,
decatu corruptiunea spiritului si a fiantiei
republicane antice si a moralei politice de
statu. Acest'a o proba ellu prin atitudinea,
ce luase indata de la inceputu facia cu
cas'a Mediceica. Daca Lorenzo, luandu in
consideratiune apunarea stellei casei s'alle,
se incerca a trage in partea sa pre pericu-
losulu predicatoru, séu a-lu abate prin una
alta calle, séu si a-lu paralisa prin altii
apoi acest'a nu i-se pote luá in nume de
reu si nu i-se pote face imputarea, ca ellu
au intrebuintiatu forti'a brutá. (Va urma).

loru linie la Vienn'a, Prag'a si Pest'a sunt semnate cu precisiune, mai de parte reticu'a calliloru ferr. d'in Boemi'a si una carta a calliloru ferrate d'in Europ'a centrale. Tote in legatura tiapena; tipariulu se distinge prin precisiune si claritate. Pretiulu?

Limb'a ung. la callile ferrate) Direct. callii terr. de Alfeld (lini'a Oradea-Mare Fiume) inculca tuturoru officialiloru sei intrebuintiare limbei magiare, declarandu ca cei ce nu sciung ungueresce voru fi demisi cu 1 Ianuar. 1875, si pana atunci la inaintarile eventuale nu voru fi luati in consideratiune, era celloru ce se servescu si pana acum de limb'a magiara li-se va computa dreptu meritu. — Avisu directiuniloru d'in Romani'a.

(Bibliografia.) „Femeile“ de Iuliu Pederzani, traducere de Juniu Berladu, 1873.

Sub acestu titlu apparu una cartecica de 73 pag. in 8. retiparita d'in diariulu „Semenatoriulu“ unde se publicasse antaiu D. J. Pederzani auctorulu, se bucura de buna reputatiune ca scriitoriu eminente si este cunoscutu si dupa numerosii sei articli de foiletonu publicati in incetatulu diariu „Wanderer.“ — Era traducatorulu („pseudonimulu Juniu“) corespondinte allu „Semenatoriulu“ este unu june Transilv. bine pregatitu si laboriosu.

Pretiulu carticellei 50 bani (20. cr. v. a.) — Publicam interesant'a pre cuventare a opusiorului, ca cetitorii nostri se-si faca unu idee despre opulu insu-si.

Omenii voru fi totu-deanu'a aceea, ce va place femeiloru: de voiti daga, ca ei se fia bunii si virtuosii, invetiati pre femeie, ce este marirea si virtutea.

J. I. Rousseau, in „Emiliu“

Un'a din celle mai importantii cestiuni alle civilizatiunii moderne este si pozitiiunea sociale a femeiloru, seu, cum se mai numesc: emanciparea femeiloru. Cu deosebire in timpulu mai nou vedemu, ca acesta cestiune nu preoccupa numai pre invetiati, ci ea ajunse a fi desbatuta chiaru in parlamentele din Angli'a si Americ'a.

Nu ne indoimnu, ca cei mai multi din noi, seu cellu pucinu cei cari sunt casatoriti, voru fi de opiniune, ca acesta cestiune si-a aflatu fericit'a deslegare de candu cu Adamu si Ev'a.

Ce feliu de emancipare mai pretindu femeile? voru intreb'a unii, nu se multime-scu elle cu pozitiiunea si respectulu de care se bucura ca socie si ca mame de familia? Nu cum-va elle voiescu a scimba rochi'a cu pantalonii, bonet'a cu cilindru si a rivalisa cu barbatii, ce sunt legitimii „domni ai creatiunii“?

Pentru ce nu? voru responde acestoru-a radicalile si essaltatele eroine si anteluptatorice alle emanciparei femeiloru. Inaintea creatiunii femeie este egale cu barbatulu, prin urmare ea inca trebe se se bucare de tote acelle drepturi pre cari le essercita de secli. barbatulu si de la cari femeie a fostu eschisa pana acum'a intr'unu modu barbaru si nejustu prin despotismulu sessului barbatescu!

Ei bine, domnele si domnisiorele nostre, repli ca la acest'a contrarii emanciparei femeiloru aveti dreptate inse, daga d-vostra voitia rivalisa si a essercita acelle-si drepturi ca-si barbatii, apoi casatori'a devine anomalia vieti'a familia ri nepossibilitate. Daga D-V. voiti se intrati in functiuni de Statu, se ve faceti advocate medice, si deputate, apoi cine va ingrigi de crescerea si educatiunea generatiuniloru viitorie? Nu cum-va, apoi de aci inante barbatii aru fi constrinsi seu de a nu se mai insora seu daga o voru face, apoi se-si caute viitoriele loru socie in culinele si in camer'a servitorieloru familieloru salle.

Acest'a este treb'a d-v. a barbatiloru, li respundu cu unu tonu de superioritate si cu unu gestu de scena, acelle eroine neplacabili, noi vremu se ne emancipamu cu ori ce pretiu, pentru ca se potomu resbuna suferintiile sclaviei noastre.

Audindu acestu limbagiu declamatoriu ti-vine a crede ca lumea s'a intorsu pe dosu, si daga lucrulu nu aru fi de tragica serio-sitate te ai pune pre risu seu ai dice cu Dante:

„Non ragiona- di lor, ma guarda e passa!“ (Nu te ocupa de elle, ci canta-ti de lucru si treci inainte.)

Daga nu, spre laud'a si onorea femeiloru fia dissu, nu tote cugeta astfelu ca acelle sorori essaltate alle loru, nu tote pretindu astfelu de emancipare, ce implica in sine dissolverea si nimicirea familiei, a societatii si prin urmare si a Stateloru politice. Asupra unui punctu inse sunt de accordu tote femeile, fia elle de ori si ce nationalitate, si acest'a este: dorinti'a si aspiratiunea de a occup'a unu gradu mai onorificu si mai respectatu, ca pana acum'a, in societate.

Este necontestabile ca in vechime, era in Oriente si pana in diu'a de asta-di pozitiiunea femeiloru au fostu plina de sufferintie si de oprobiu. Elle au fostu sclave in sensu indoitu. — Au fostu sclave alle aceliu-a-si tirannu subtu a carui jugu au gemutu impreuna cu barbatulu, daga elle au fostu si sclavele barbatiloru sclavi. Femeie deci nu a potutu se cugete la emanciparea sa morale si sociale, barbatulu nu si-a versatu sangole in cursu de secle in nenumeratele lupte de libertate, ce le au portatu in contra asupritoriloru si a tiraniloru, ce credeau a essercita dreptulu loru divin tuendu poporale in sclavia si in umilire.

Libertatea fisica a poporaloru se dateza abia de la revolutiunea franceza din annulu 1789, candu se proclamara pentru prim'a ora in Europ'a „drepturile omenesce.“ Si acea opera sublima nu este inca terminata, fiindu ca vedemu, ca si asta-di barbatulu ca reprezentante allu poporaloru in care se cuprinde si femeie, se lupta inca in parlamente si pre barricade pentru libertatea sociale si morale a poporaloru, Acelle femei deci, condusse de egoismu si vanitate, cari in locu se dee mana de ajutoriu barbatulu in lupt'a pentru assistintia, i declara resbelle in familia si in societate, commitu linu dissu errore politica si de buna cuviintia facia cu sessulu barbatescu.

Se-si dumeresca deci pucinu acelle femei essentrice impacienti'a loru, se-si aline delirulu de emancipare pana ce barbatii voru fi ressiu a castig'a victori'a definitiva in lupt'a de libertate in contra tiraniloru ce umilescu si impila poporele si nu ne indoimnu ca neprovocati, din amore, delicatetia, galanteria si ecuitate facia cu sessulu femeescu voru accord'a tote libertatile convenabili si femeiloru. Proba pentru acest'a intre multi alti barbati, ce si-au sarificatu fortiele loru intelectuali pentru ameliorarea starei sociali a femeiloru, sunt celebrii scriitori I. Michelet si I. St. Mill, cari au scriisu istori'a suferintiiloru, ce au incercatu femeie in secele de sclavia si cari au votatu pentru emanciparea loru daga nu asi pecum o intellegu acelle femei pierdute, ci emanciparea spiritalu si morale.

In acellu-asi sensu si condussu de acelle-si principie rationabili si logice a scriisu si Dlu Iuliu Pederzani interesantele seu opu despre femeie, a carei traducere o presentamu publiculu romanu in forma de carte. Nu vomu adauge nici unu cuventu de recumendatiune, fiindu convinsi ca opulu se va recumenda prin sine insu-si ori si cui, care iubese lectur'a seriosa, instructiva si neobisitoria, fiindu scriisa intr'unu stilu destullu de frumosu si correctu.

In editur'a librariiei G. Ioanidu si A. Spirescu au essita de su tipariu urmatoriele opuri, intitulate: „agenda medico-juridica,“ cuprindindu: I.) formularie si memoriale therapeutice alle mediculu practicu, dupa dd. Trousseau, Pajot, Cazenave si Diday; II.) „antiaiele ajutorice“ ce trebuescu date in casurile de intoxicare (inveninare) si de asfixia (suffocare) dupa O. Reveil; III.) „codulu medicatu si profesionalu,“ IV.) artea de a-si face cine-va singuru affacerile in multe circumstantie, prin ajutorulu formularieloru de totu felulu de contracte, observatiuni asup'a acestoru contracte, cu note de timbru si inregistrare, „Principie elementari de dreptulu privatu romanu,“ de Constantinu Nacu, (docturu in dreptu). Pretiulu unui corpu de 2 volume, de 32 cole, e numai de 10 lei (franci).

A essitu de sub tipariu fascioare I pana la V. din „cursulu de dreptu civile,“

continendu comentariile cartii I si II din codicile civile: fia-care fascioara 4 lei noui.

A se adress'a la editorele Filimonu Ili'a, la facultatea de dreptu din Bucuresci, seu la librariiele Socecu et comp, Ioanidu si Danielopolu.

Cartea III din codulu civile este sub tipariu; va apparé in currendu fascioara VI.

Revista commerciale de septimana.

Budapest'a, 16. Marte. Mai inainte d'a trece la detaliurile commerciali vomu face una scurta ropruvire a supra starii temperaturi in decursulu septemanei trecute. Clim'a excessiva in care traimu ne-a arruncatu in tempu de cate-va dille in celle mai esprese contrasturi. Primer'a si iern'a porta intre sine una crancana si vehementa lupta; un'a ar vre se reinvia, era cealalta nu vre se se retraga si se-i faca locu. Pre la inceputulu septemanei tempulu era placutu si multu promittetoriu pentru neamenat'a incepere a semnaturiloru de primavera; termometrulu se urcasse de la + 4 la + 10°, era barometrulu scadiu la 28° 2'', asié incatu poteamu avé celle mai bune prospecte, cum-ca primer'a are de cugeta a-si inaugura periodulu seu prin una ploia calda. Si ce e dreptu, ceriulu se innora si ploia incepu a se reversa pre pamentu, inse d'impreuna cu d'ins'a recel'a inca luá dimensiuni totu mai mari pana ce catra finitulu septemanei intr'o buna domanetia ne pomeniramu cu iern'a la usia; ea adeca si-mai incorda odata poterile si, invingundu primavera abie tredita din somnulu seu adancu, imbraca pamentulu — pote pentru ultim'a data — in albulu ei vestmentu. Sambeta si mai vertosu Domineca a ninsu necontenitu, era asta-di radiele sorelui de pre ceriulu serinu se reflecta in albeti'a neusi, carea se topeste vedindu cu ochii. Sunt dillele babeloru aceste, nu este daga mirare de acesta repentina schimbare a tempului. — Gerulu din noptile trecute a avutu, credemu, acea lature buna, ca a pustitu una multime de sioreci si alte insecte stricatiuse, era ne'u a cadiuta, carea acum se topeste cu mare iutieta, adapa pamentulu ce prin frigidulu uscatu de mai nainte fu storsu de totu succulu de productiune. — Starea apei pre Dunare a scadiutu asié de tare, incatu nasiele cu bucate abie un'a cate un'a si cu mari grotati potu se soscesca la loculu de destinatiune.

Tregulu cerealeloru. Gra'u: Catra finea septemanei pretiurile au scadiutu cu 10—15 cr. Totu commerciulu cu acestu articlu abie saurcatu la 80 de mii centenari vamali. In termini de primavera nu s'a vendutu mai nimicu; pretiurile nominale 8 fl. pana la 8.5. — Secar'a inca fu forte slabu cercata preste intrega septemana. Provisiune a fostu de ajunsu si de si pretiurile scadiussera cu 10 cr. mai pucinu ca in septemana precedent'a, totu-si abie s'au vendutu vre-o 8000 mertie. — Orzulu inca n'a fostu prea cautatu, abie s'au vendutu vre o 10 mii de mertie, cu tote ca pretiulu scadiu cu 10 cr. In termini de primavera s'au vendutu cantitati mai mari de ordiu de Romani'a si Turci'a cu fl. 3.50—3.52. per 72 pundi, — Cucurudiu (porumbu, papusioiu) a fostu pucinu cautatu dar pre langa acest'a a fostu si pucina provisiune, si chiaru acesta impregiurare a contribuitu de pretiulu n'a scadiutu decatu numai cu 5—7 cr. la centenariu. S'au vendutu inse totu-si vre-o 10 mii centenari vamali. In termini de primavera s'a vendutu cu cati-va cruceri mai eftibu, a-nume marfa de Banatu pre Maiu-Juniu cu fl. (4.85—86) marfa de Romani'a cu fl. 7.74 Provisiunea de ovesu inca nu este considerabile; si pre langa acest'a mai fiindu si ap'a mica, asié incatu nice nu se potu accepta in currendu transporturi mari pre Dunare, venditiori au potutu se-si vanda marfa cu 6—8 cr. mai scumpu ca in septemana trecuta, dar fiindu ca cumperatorii se restringu numai la cantitatielle celle mai neaperatu necessarie, abie s'au potutu vinde vre-o 15 mii mertie. In termini de primavera s'au vendutu cantitati considerabile cu fl. 2.30—2.35 per 50 pundi viennesi.

Farina. Fiindu ca farin'a fina si de

mediulocu fina nu este de locu cercata tuatiunea commerciulu cu acesta marfa cam desperata. Inca se pote intempta morile se incete cu totulu d'a mai pre farina de acesta calitate. Farin'a de mai negra a fostu bine cautata, assem si articli de nutretiu.

Pretiurile farinei, per centenariu nesu, cu sacu cu totu: Nr. O. fl. 17. nr. 1. fl. 16.80; nr. 2. fl. 16.30; nr. 15.30; nr. 4. fl. 14.30; nr. 5. fl. 13.30. 6. fl. 11.50; nr. 7. fl. 10.80; nr. 8. fl. nr. 8 1/2 fl. 9.70.

Fructele cu postaiu. Meiu lai) s'au vendutu 1000 de mertie fl. 5. — Lintea cu pretiu nominalu de fl. pana la 7.50. — Mazerea cu fl. 6.50 Sementia de canepa lipsesce; doritori cumper'a aru da bucurosu fl. 4.30 pe pundi. — Maculu albastru fl. 1. mertia. — Cartofii s'au vendutu cu cat'a: fl. 2.85 pana la 3 fl. centenari viennesu.

Lana spalata in fabrica s'au dutu vre-o 380 centenari in pretiu de 125—225 fl. Cumperatorii principali au fabricanti si comercianti din Silesi'a si ravi'a.

Tergulu porciloru. Fiindu de tempulu din urma au sositu transporturi insemnate, pretiurile din septemana tre s'au sustienutu. In Oradea-mare, la 11 Martergulu porciloru a reesitu catu se pot slabu. Cumperatorii au fostu, ce e dreptu in abundantia, inse cei mai multi n'au a ce cumper'a, de-ora-ce abie au fostu de porci in totu tergulu. Porci de unu de 140—180 pundi, greutate viva, s'au dutu parec'i'a cu 44—68 fl. — Pretiuritate: Porci de Ungari'a de la 260—pundi 35—36 1/2 cr., de Serbi'a 220—pundi 33—35 1/2 cr.; peri de porc 32 cr., pentru esportu 36—37 cr. — Pretiucucurudiu: marfa de Banatu fl. 3.75 de vama. — Numerulu porciloru in vile de aci: in 6 Marte au remasu 30 bucati; la acesti-a s'au mai adussu din gari'a infer. 1530, din Serbi'a 1360, Romani'a 540, din giuru 30. — Iajalu mai adussu 3570 bucati. — Unsore porcu a fostu septemana acesta mai cautata, cu osebire unsorea ameri Marfa de orasiu calitate prima fl. 42 fara butoiu, si 44—45 fl. cu butoiu cu Unsorea de Americ'a pana la 35 fl. si 25

Clisa (lardu, slanina) marfa unu la tierra fl. 37 pana la 37.50; marfa di trecutulu fl. 32.50. Marfa de Americ'a calitate, fl. 34—36; clisa affumata 39 fl. — Seu fl. 27—27.50.

Prune de Bosni'a fl. 23.50, de Serbi'a fl. 32.50. — Mierea de prune n'a prea bine cercata: marfa buna s'a potu cu fl. 15.50—16.50, marfa mai de nu s'a potutu vinde nice cu 12 fl.

Spiritu, metoda noua 62 cr., de torcuila (drosde, trevere) 65 1/2—68 per gradu.

Miere 22—22 1/2 fl.; marfa alba potu vinde cu 24 fl. Cera de Rosenau vendutu 300 centenari cu 78—80 fl. — tatea mai buna a fostu tare cautata si ca se pote capeta sub 95—96 fl.

Petra de vinu, marfa buna vendutu vre-o 60 centenari cu 31—33 fl. Oleiu de napi indoitu raffinat vendutu cu 20—21 fl. — Petroleu redicat'a fl. 12.25, in detaiu, cu butu pana la 13 fl.

Sementia de trifoiu a fostu cautata. Lucerna ung. s'au de vendutu 600 cent. Calitatea de mediulocu cu 27 fl.; calitatea fina, bine cernuta pana 28 fl., marfa franceza pana la 45 fl., ita 28 fl. — Trifoiu rosu de Ungari'a 27—28 fl.

Pei nelucrate. Transporturille aici n'au fostu prea considerabile si langa acest'a cu osebire peile de iertu fostu mai bine reprezentate. Celle mai sau vendutu. Pei de vaca de Pest'a 25 fl. parec'i'a, era celle de provincia 15 fl. — Pei de callu au fostu in abundanta s'au vendutu 10—12,000 bucati cu li si 14 fl. parec'i'a.

ALESSANDRU ROMAN Propriet., edit. si red. respundiet.